

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326, Cekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vrača. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in namočeneem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 96 • Maribor, četrtek, dne 22. avgusta 1940 • Leto XV

Največji proračun Jugoslavije

»Radniške Novine« pišejo:

Jasnost je najplemeniteje svojstvo človeka. Ali prava redkost, kadar se danes pojavlja v izjavah odgovornih državnikov. Vsekakor pa izjava našega ministra financ o novem proračunu predstavlja redkost svoje vrste.

Poslušujoč se v obilni meri čl. 103 in 116 ustave je predpisana nova serija dvanajstin. Z njimi smo dobili celotni letošnji proračun. Edinstvo njegovo se vidi tudi v tem, ker bo napravljen zaključni račun za celo leto.

Toda, vse to ni najvažnejše. Velikega pomena je, ugotoviti iz kakšnih razlogov ima dr. Šutej prav s svojim optimizmom.

Ravnatežje proračuna

Letošnji proračun je uravnatežen. To se pravi, da so predvideni prejemki popolnoma zadostni, da pokrijejo vse izdatke. Tako se je doseglo nekaj, kar v sedanji Evropi ni običaj. Minister financ je torej lahko zadovoljen.

Med tem pa zvišanje uradniških plač ni navedeno v proračunu. Finačni efekt teh zvišanj bo znašal 700 milijonov dinarjev. Ne govori niti o tem, če bi nastala potreba, da se pred potekom proračuna zvišajo draginjske doklade. To pomeni, da se bo vsekakor potrošila cela vsota.

Ali če se ta izdatek vnese med izdatke, se dobi za 700 milijonov dinarjev več izdatkov kakor prejemkov. Ravnotežja tedaj ni več. Tega se je zavedal tudi g. dr. Šutej, ko je to zvišanje izločil iz proračuna. Torej, naš proračun dejansko ni uravnatežen.

Mogoči prihranki

Stavljajo se nade na varčevanje. Pripisuje se velik pomen naredbi, da se določeni krediti za materialne izdatke morejo potrošiti le do 80 odst. Za ostane pa se počaka na pristanek ministra financ.

Tako pravi finančni zakon. Treba se je pa ozreti tudi na stvarna dejstva. Zvišanje proračuna v primeri s prejšnjim letom znaša 2 milijardi in 380 milijonov dinarjev. Tu, dalje, je treba prišteti tudi proračun banovine Hrvaške, ki ga prej ni bilo. Ker ta znaša 1 milijardo 458 milijonov dinarjev, pomeni, da se je proračun skupno povečal za 3 milijarde 838 milijonov dinarjev. Če se odštejejo izdatki prejšnje Savske in Primorske banovine v znesku 300 milijonov dinarjev, tedaj se pokaže čisto zvišanje v znesku 3583 milijonov dinarjev!

Pod takimi pogoji je računanje z varčevanjem kompleten nezmisel. Nikakršni ukrepi, razen enostavno črtanje celih proračunskih pozicij (do česar gotovo ne pride), ne morejo izenačiti večjih potreb.

Viri prejemkov

Mi pišemo o tem, ker ne verujemo, da bi se viri dohodkov povečali v tem letu v primeri s prejšnjim. Če se zavrne pretirani optimizem dr. Šuteja, ostajata dve dejstvi. Prvo je, da se s sedanjim davčnim sistemom ne more več izterjati niti kršena para od preganjanega davčnega obveznika. Ne dvomimo, da bi se v skrajnem primeru doseglo 1 odst. Sicer smo pa prepričani, da ostane vse pri starem.

In drugo dejstvo je gospodarski razvoj. Prejšnje proračunsko leto je bilo relativno normalno. Posli so se razvijali v glavnem brez motenj. Vojne pri-

Angleški ministrski predsednik Churchill napoveduje dolgo vojno

Dne 20. avgusta je govoril v angleškem parlamentu ministrski predsednik Churchill. Dejal je, da je sedanja vojna nadaljevanje zadnje svetovne vojne. Razlika med sedanjo in prejšnjo vojno je prvič v človeških izgubah. V prvih 12 mesecih svet. vojne je izgubila Anglija 265.000 mož, v sedanji pa 92.000. Druga razlika je v tem, da v sedanji vojni povzročajo znanstveni in strateški načrti, da se sedaj bore celi narodi z vsem svojim prebivalstvom.

Računati je z dolgo vojno

Dve ali tri leta ne pomenijo mnogo niti v življenju, še manj v zgodovini. Naše sile ne bodo omejene samo na obrambo, ampak tudi na udar. Pot k zmagi morda ni tako dolga, kot nekateri mislijo, četudi bo borba huda.

Blokada Evrope

bo ostala in Anglija ne misli preklicati svojih ukrepov, ki se tičejo popolne blokade Nemčije, Italije in Francije. Tudi Nemci so proglasili blokado Anglije, kot je to storil nemški cesar v zadnji svetovni vojni. Nemci trde, da imajo dovolj živil za preskrbo svojega prebivalstva. Tudi ostale evropske države so imele dovolj zalog za lastne potrebe. Ako jim sedaj primanjkuje živil je to mogoče samo zaradi tega, ker

so jih Nemci zasegli. Po zmagi nad Nemčijo pa je Anglija pripravljena pomagati evropskim narodom.

Anglija je izpostavljena letalskim napadom

Nemci lahko prilete nad Anglijo s svojimi letali v nekoliko minutah. Pred par meseci tega ne bi bil nihče verjel. Mogoče tudi sedaj mnogokateri ne verjame, da se v sedanjem položaju počutimo močnejše nego pred meseci. Anglija je v juliju dobila ogromne količine orožja in municije vseh vrst iz Zedinjenih držav, ne da bi bili izgubili en sam top med prevozom. Tudi domače tovarne proizvajajo več nego kdajkoli prej. Več nego dva milijona vojakov v Angliji je že opremljenih s puškami, tri četrtine njih je razvrščeno v bojne formacije. Nikdar še ni Anglija razpolagala s tako veliko armado. Tudi mornarica je močnejša kot ob začetku vojne. V sedanjem položaju je mogoče tudi to, da bo Francija prisiljena nam napovedati vojno. Prete nam mnoge opasnosti, toda mi smo v stanju nadaljevati vojno sami tudi več let.

Dosedanji potek letalskih bitk je dal ugodne rezultate za Anglijo. Število angleških izgub je razmeroma majhno. Od premoči v letalstvu bo odvisna najbrž odločitev v sedanji vojni.

Somali jo je Anglija izpraznila

ker je bilo takoj po kapitulaciji Francije sklenjeno, da v slučaju napada te dežele ne bomo branili. Na bližnjem vzhodu je pričakovati še mnogo večjih vojaških operacij. Vsega in mogoče povedati, pa tudi ne prorokovati. Eno pa je, da ima Anglija zbrano v vzhodnem Sredozemlju močno vojsko.

O položaju po vojni

govoriti v sedanjem trenutku bi bilo preuranjeno. Anglija je priznala samostojno češko vlado pod dr. Benešem in francoski narodni odbor generala de Gaullea. Zaenkrat se nam postavljajo praktične in enostavne naloge, o katerih ni treba ugihati, kako naj se jih lotimo in jih izvedemo. Vse ostalo pride po zmagi.

Anglija odstopi oporišča Zedinjenim državam

Ne da bi bila naprošena, je angleška vlada obvestila vlado Zedinjenih držav, da ji je pripravljena odstopiti oporišča na angleški prekomorski posesti. Zedinjene države so to ponudbo sprejele. Brez dvoma pomeni ta korak, da se bosta s tem dve veliki angleško govoreči demokraciji, Anglija in Zedinjene države, tesneje združili v svojo skupno in splošno korist.

Angleži so se umaknili iz Somalije

Italijani slave zmago

Angleži so po razmeroma kratkih borbah z Italijani izpraznili Somalijo, ki leži ob obali Adenskega zaliva.

Najprvo so Italijani zasedli pristanišče Zeilo, nato pa še pristanišče Berbero.

Angleži so vkrcali svojo maloštevilno vojsko na vojne ladje in jo odpeljali z vsem orožjem in važnim vojnim materialom vred.

Somalija leži med francoskim Džibutijem, Abesinijo in italijansko Somalijo. V prvotnem načrtu je bilo določeno, da bodo Francozi branili Somalijo iz Džibutija. Po kapitulaciji Francozov

so Angleži opustili misel, da bi v Somalijo poslali številnejšo vojsko, ker bi bilo treba žrtvovati mnogo sil in materiala, ki ga rabi Anglija drugod.

Italija je dobila s tem v svojo posest zapadno obalo Adenskega zaliva (razen Džibutija). Praktični pomen posesti Somalije je v tem, ker je v njej precej živine. Strateški pomen bi pa dobila v trenutku, ako bi se Italiji posrečilo osredotočiti na tem področju svoje brodogradnje. Angleži obvladajo vzhodno obalo Adenskega zaliva in imajo v svojih rokah trdnjavo Aden, ki brani vhod iz Adenskega zaliva v Rdeče morje in odtod dalje v Sueški prekop.

Romuni in Bolgari urejule svoje zadeve

Sestanek odposlancev v Craiovi

Romunska in bolgarska delegacija sta se sestali v Craiovi. Svrha posvetovanja je, določitev nove meje med

obema državama v Dobrudži. Romunska bo odstopila Bolgariji vso južno Dobrudžo s pristaniščem Silistrio.

Kaj ponuja Romunija Madžarom?

Izmenjavo prebivalstva

Romunija je zavrnila madžarske zahteve, glasom katerih bi bila morala odstopiti Madžarski 65.000 kvadratnih kilometrov ozemlja in 3.7 milijona prebivalcev.

prave v Evropi so napravile svoje. Gospodarstvo je oživelo. Vsekakor je bilo v boljšem položaju, kakor je danes. Blago se je moglo izvažati in uvažati neovirano. Ritem gospodarskega življenja je bil kolikorotliko normaliziran.

Sedaj je situacija povsem drugačna. Velikih naporov je treba za vsako tona surovin za našo industrijo. Brodogradnje počivajo bolj in bolj. Tekstilna in-

Sedaj poročajo iz Bukarešte, da je romunska vlada stavila Madžarski predlog, da ji odstopi ozemlje v velikosti štirih prejšnjih velikih županstev, istočasno pa naj bi se vsi v Romuniji

dustrija omejuje svojo produkcijo na minimum. Cementna industrija zapira tovarne. Stavbinska delavnost se naglo manjša na minimum. Edino rudarska in topilničarska delavnost se razvija dalje.

Ali se more od takega gospodarstva pričakovati povečanje dohodkov? Tudi z optimizmom dr. Šuteja se morejo take nade težko opravičiti.

bivajoči Madžari izselili na to ozemlje, dočim bi se iz Madžarske vrnili vsi Romuni. Ako bo na tej podlagi prišlo do sporazuma je težko reči, kajti po madžarskem predlogu bi bila morala Romunija odstopiti ozemlje veliko kot prejšnjih 13 madžarskih velikih županstev (komitatov).

Trocki ubit

Ubil ga je v Mehiki nek komunističen delavec

Iz Mexico City poročajo, da je nek komunističen delavec dne 20. avgusta ubil Leva Trockega. Udaril ga je z nekim topim predmetom po glavi.

Lev Trockij, nekdanji prvak ruske komunistične revolucije in ustvaritelj rdeče armade je bil, kakor znano, pred leti izgnan iz Sovjetske Rusije ter je od tedaj iskal zatočišča v raznih državah, dokler ga ni končno sprejela Mehika. Trockega so dolžili zarote proti režimu v Sovjetski Rusiji in z njegovim imenom je označeno gibanje njegovih pristašev, o katerih trdijo v Moskvi, da delajo na uničenju SSSR in zopetni vzpostavitvi kapitalizma v Rusiji.

Spor med Trockim in Stalinom je spor med dvema strujama v ruski revoluciji, ki je prišel ostro do izraza po Leninovi smrti.

Ker Trockij tudi v inozemstvu ni miroval, je bilo proti njemu poskušenih že več atentatov od strani privrženecv sedanjega režima. Ali je s smrtjo Trockega likvidirano tudi trockistično gibanje ali ne, bo pokazala bodočnost.

Sovjetski poročevalec v Rimu. »Deutsche Allgemeine Zeitung« javlja, da bo imela Sovjetska agentura Tass v Rimu zopet svojega zastopnika. V italijanskem glavnem mestu že par let ni bilo nobenega sovjetsko-ruskega novinarja.

Letalski boji nad Anglijo

in napadi Angležev na nemška mesta

Dne 19. in 20. avgusta ni bilo večjih letalskih bojev nad Anglijo. Nemci poročajo o uspešnem bombardiranju velikih skladišč goriva in železniških naprav v južni Angliji.

Angleško poročilo pa pravi, da so v noči od 19. na 20. avgust angleška letala napadla 30 nemških letalskih oporišč in razen tega vrgla v okolici Leipziga 15.000 kg bomb na razne industrijske zgradbe. Nad Anglijo je bilo dne 19. in 20. t. m. zbihih 8 nemških letal.

Nemci nadalje poročajo, da so neko angleško letalo, ki je priletelo v noči od 19. do 20. avgusta nad Berlin, sestrelili.

Letalske izgube

Angleži trde, da so Nemci zgubili od 8. avgusta dalje okrog 1500 letalcev, ki so deloma vjeti, deloma mrtvi. Angleži pa 90, ker se je mnogim posrečilo pristati s padobranci na angleških tleh.

Izgube ladij

Spričo dejstva, da se nad Rokavskim prelivom dnevno odigravajo letalski boji, bi človek pričakoval, da v tem prelivu sedaj ne plove več nobena angleška ladja. Iz poročil obeh taborov pa je posneti, da temu ni tako, ampak da se v tem prelivu vrši še vedno plovba v večjem ali manjšem obsegu. Angleške trgovske ladje plovejo v konvojih in Nemci v svojih poročilih skoro vedno poročajo o napadih na take angleške ladje in njih potopitvi.

Nemško poročilo pravi, da so nemške podmornice ponovno dosegle velike uspehe pri potapljanju trgovskih ladij. Samo dve podmornici sta potopili okrog 46.000 ton sovražnega ladjevja.

Angleži navajajo, da so znašale izgube njih trgovske mornarice v času od 5. do 11. avgusta 32.237 ton, 940 ton zgub gre na račun zavezniškega ladjevja in 6730 ton na račun nevtralnih držav. Angleške izgube znašajo 32 odstotkov tega, kar navajajo Nemci.

O novih sporih med Finsko in Sovj. Rusijo

se širijo glasovi, vendar tega oficijelno ne potrjujejo niti v Helsinkih, niti v Moskvi

Kot razlog za te nove spore navajajo inozemski listi, da je finska vlada razpustila društvo prijateljev Sovjetske Rusije in precel članov tega društva zaprla, nato da je prišlo do nekkih demonstracij komunistov v raznih finskih mestih in do spopadov demonstrantov s policijo. Vlada v Moskvi da je radi tega protestirala in zagrozila s persekucijami ter sedaj poslala celo 28 divizij na finsko mejo. Iz Finske se izve samo to, da je finski poslanik v Mo-

skvi prišel v Helsinke v zvezi z nekimi vprašanji, ki jih je treba razčistiti. Iz finske vlade pa je pretekli teden izstopil minister, socialni demokrat dr. Tanner, znana osebnost v mednarodnem združenem gibanju, kar kaže, da so nastala neka nesoglasja tudi v finski vladi sami, ali v zvezi z razpustom društva prijateljev Sovjetske zveze, ali iz drugih razlogov, se ne ve. V kratkem se bo videlo v čem je stvar.

Kaj bo z reformami?

Zagrebski »Jutarnji list« piše, da je v najkrajšem času treba pričakovati serijo naredb, ki bodo vsebovale napovedane reforme. Obseg teh predpisov še ni jasan, ali računati se more z izpremembo položaja Narodne banke, revizijo davčnih predpisov in delavskovarstvene zakonodaje, z rešitvijo uradniškega vprašanja.

»Novosti« poudarjajo s svoje strani, da bodo nadaljnji dnevi prinesli izpremembe, toda ne bo se opustil federalistični princip. Izvrševanje sporazuma, meni list, mora omogočiti Srbom, Hrvatom in Slovencem zavest, da imajo kot samostojne politične individualnosti popolno samostojnost v okviru države.

Delavstvo je za svobodo organizacije

»Jugoras« propagira enotno delavsko organizacijo

V načrtih vlade je tudi posezanje v odnose med delavci in podjetniki. Z ozirom na to propagira »Jugoras«, da se ustanovi enotna delavska organizacija, vendar ne enotna za vso državo, ampak po pokrajinah (političnih) in kot federalistična državna zveza. Vendar tudi med Jugorasovci ni prave

enotnosti in pravega zaupanja, kar dokazuje zahteva po — federativni obliki.

Društvo narodov se preseli v Kanado?

Kanadsko vseučilišče v Montrealu je povabilo Društvo narodov, da se preseli do konca vojne v Montreal v Kanado.

Spričo težav, ki jih ima Društvo narodov v Ženevi v Švici, je verjetno, da Društvo narodov povabilo sprejme.

Doma in po svetu

Železniški staroupokojeanci zahtevajo zvišanje svojih pokojnin, do česar so zakonito upravičeni. Te dni so poslali v Beograd deputacijo, katera je zvedela, da v ministristvu izdelujejo tozadevno naredbo.

Nova uredba o oljaricah, ki je bila te dni objavljena v »Službenih novinah« predvideva, da bo imel »Prizad« izključno pravico in dolžnost, odkupiti ves pridelek oljaric v letu 1940. Če je ta uredba bila izdana v korist konzumentov, bo seveda pokazala šele bodočnost. Doslej so se po večini vse življenjske potreščine, ki jih je pokupil »Prizad«, na domačem trgu znatno podražile.

Trgovanje z Zvezo socialističnih sovjetskih republik. Finančni minister dr. Šutej je pooblastil devizno direkcijo Narodne banke, da oživotvori trgovinski sporazum, ki je bil sklenjen med našo državo in SSSR dne 11. maja letos v Moskvi. Trgovanje s SSSR pa se ne bo vršilo — v kliringu, ampak bo treba uvoženo blago plačati v devizah oz. v zlatu in enako nam bodo plačevali tudi iz Moskve.

Stanična volna iz Nemčije. Nemčija je ponudila tkanine iz stanične (umetne) volne v vrednosti 3.800.000 mark. Če kupimo te tkanine iz umetne volne, bi nam Nemci dobavili razne vrste prediva (umetnega in volnenega) v vrednosti 1.955.000 mark. Tkanine, ki bi jih Nemčija dobavila, bi se pa morale ocariniti kot prave volnene. Odbor za tekstilno industrijo pa je kupčijo odklonil, ker so cene za predivo previsoke in bi naša industrija ne mogla konkurirati v Nemčiji kupljenemu blagu.

Posebno bolnišnico za kaznjence in aretirance bodo zgradili v Beogradu. Minister za socialno politiko je baje že odobril tozadevne kredite.

Zahteva romunskih Nemcev. Romunski Nemci zahtevajo lastno avtonomno oboroženo silo, ki bo vršila službo v krajih, kjer so naseljeni Nemci.

Tako postajajo iz sovražnikov prijatelji. — Po svetovni vojni so bili hudi spori med Grčijo in Turčijo, ki je enostavno očistila vso maloazijsko obalo grškega prebivalstva in prisilila Grčijo, da se je odpovedala vsakemu vplivu na maloazijskem področju. Med tem je preteklo dvajset let in koliko se je v teh dvajsetih letih spremenilo tudi v, odnošajih teh dveh držav, ki sta si bile ob zaključku svetovne vojne najhujši sovražnici! Iz sovraštva se je rodilo prijateljstvo. Danes obstoja najože sodelovanje med Grško in Turčijo. V sporu Grške z Italijo radi umora nekega albanskega poglavarja, ki je delal za priključitev obmejnih krajev Grčije Albaniji oz. Italiji, je Turčija podala izjavo, da bi v slučaju vojne Turčija ne mogla ostati nevtralna in prepustiti Grške njeni usodi.

Treba je poskrbeti za družino. Nedavno tega smo čuli pripovedovati tole resnično zgodbo: Oče treh otrok je bil pozvan na vežbo in ko je bil na vežbah, mu je umrla žena. Prišel je na pogreb in bi bil moral po pogrebu nazaj k vojakom. Toda kam z otroci? Zaman si je prizadeval, da bi jih spravil kam v oskrbo.

Zastonj noče nihče rediti treh otrok. Nazadnje je moral odvesti otroke s seboj k vojakom, kjer je dobil 10 dni naknadnega dopusta, da uredi zadevo. — V takih primerih se vidi, kako slabo je poskrbljeno za zaščito svojcev v službi v poklica. Dolžnost občine bi bila, da se pobriga za sirote in jih prevzame v svojo oskrbo, seveda ne na ta način, kot je po deželni navada, da se razda otroke za pastirje k drugim posestnikom. Najbolje bi bilo, da se občinam naloži ta skrb s posebno uredbo in omogoči sprejem osirotele dece v mladinske zaščitne domove, dokler se obveznik ne vrne od vojakov. Stroške občinam ali mladinskim domovom pa bi morala povrniti država.

Domačo proizvodnjo kmetijskih strojev in orodja je treba čim bolj pospeševati. Danes so naše domače tovarne že tako daleč, da njihovi izdelki kakovostno dosegajo tuje, so pa cenejši. Druga prednost domačih poljedelskih strojev pa je, da ni treba iskati nadomestnih delov — dandanašnji se marsikak nadomestni del iz inozemstva sploh ne more več dobiti — ampak se pošlje stroj enostavno domači tovarni v popravilo. Letos bo na Ljubljanskem velesejmu od 31. avgusta do 9. septembra velika razstava domačih kmetijskih strojev in orodja.

Slovenija dobi šest žitnih silosov. V Sloveniji bodo zgradili šest žitnih silosov (skladišč). V vsakem silosu bo prostora za 300 vagonov žita. Silosi bodo po 36 m dolgi in 11 metrov široki. Vsako skladišče bo veljalo tridostopno štiristotisoč dinarjev. Zaloga žita namenjajo že sedaj nabavljati za bodočo zimo in pomlad.

Naše ladjedelce odpuščajo delavce. Zaradi vojne primanjkuje naročil našim ladjedelnicam. Ladjedelnice v Splitu so odpovedale službo 81 delavcem. Pozneje je bila odpoved umaknjena in sklenjeno, da bodo delavci delali le po 4 dni v tednu. Posledica vojne.

Uvoz rjavega premoga (lignita) ni več dovoljen. Industriji so zahtevali carine prost uvoz lignita za industrijske namene. Vlada je zahtevo odklonila. Carinski popusti ostanejo le za visokovredni premog. Domači rudniki pa so se zavezali, da bodo dobavljali industriji potrebne količine lignita ali rjavega premoga.

Z mesom zaklane cepljene svinje se je zastropilo osemdeset oseb v Mokrinju v Banatu. Nek mesar je zaklal svinjo, ki je bila dan poprej cepljena proti neki nalezljivi bolezni. Ker je strup cepiva bil še v krvi in se še ni porazgubil po telesu, je to postalo usodno za vse, ki so jedli meso te svinje in zavžili iz njene krvi pripravljene klobase. Bolnišnica v Mokrinju je bila v par urah prenapolnjena. Ljudje so se po domovih zvižali v krčih. Dva orožnika so popadli krčičarja na cesti, ko sta šla na patruljo. Zdravniki so letali od hiše do hiše in nazadnje niso več vedeli kam naj bi hiteli najprej, ker so jim od povsod javljali, da leže bolniki takorekoč v agoniji.

Dijakinja je ustrelila ljubimca, ki ji ni več vračal ljubezni. 21 letna osmošolka Nada Rukavina v Topuskem je ustrelila 22 letnega dijaka Josipa Markulina, s katerim sta si bila več let dobra. Dijak ji je prisegel večno ljubezen in obljubljal zakon, ko sta študirala v Sisku. Ko pa je dijak prišel na univerzo v Zagreb, se je zagledal v drugo. Nado pa je pozabil. Razočarana Nada tega ni mogla preboleti. Njen strel je smrtno pogodel Markulina. Kropla, ki jo je namenila sama sebi, pa je običajna v cevi revolverja, ki so ga ji odvzeli.

Usmrtitev veleizdajalca. Pisarna Ljudskega sodišča v Berlinu javlja, da je bil dne 14. avgusta obglavljen na smrt obsojeni 30 letni Myndert Meeuwissen. Obsojeni je za tujo poročevalsko službo iskal informacije o vojaških objektih v Nemčiji. Nemški državljani, katerega je hotel Meeuwissen zasliševati pa se je zavedal svojih dolžnosti in ga javil.

Zane Grey:

Mož iz gozda

Skozi solze razburjenja je Helen videla, kako so stali pred vrati na straži, pripravljeni, da ji preprečijo vstop. Opoitekala se je po cesti proti vasi. Bilo ji je, kakor da hodi v rdeči megli — kakor da ji kri sili v možgane — kakor da je dolžina poti do kočice Mrs. Cassove nepremagljiva. Ko je končno prispela do cilja in se opotekala po vrtni stezi, je slišala vzkrick prestrašene starke. Zmedena, brez moči, vsa revna, medtem ko je vse, kar je mogla objeti z očmi, bilo zažrnjeno z neko temno meglo, je čutila Helen, kako so jo vedli v sobo in posadili v velik naslonjač.

Kmalu sta se ji vrnili čisti vid in razum. Zagledala je Roya, ki ji je čisto bled in s prestrašenimi očmi zastavljal nagla vprašanja. Stara žena se je nagnila nad njo in nekaj momljala, kakor da se trudi, da bi jo potolažila in ji je spenjala raztrgano obleko.

»Štirje Mehikanci — so me vlekli — doli čez griček — in so me vrgli iz hiše — na cesto!« je zasopihana pripovedovala Helen. »Če bi bila slutila — kaj nameravajo — bi jih bila ubila!«

To je rekla s trdim in polnim glasom, svoje suhe, vnete oči uprte v svoja prijatelja. Roy jo je prijel za roko in ji je ves zaripel nekaj govoril. Helen ni poslušala kaj pravi. Prestrašena stara žena je klečala ob nji in je z nesigurnimi prsti otipavala raztrgana mesta na njeni obleki. Potem pa je prišel trenutek, ko je zdrzanje njenih oči prenehalo, ko se ji

142

je kri pomirila in je mogla spet razumno misliti, ko je začela premagovati svojo jezo in se je počasi začela zavedati velike nevarnosti te strasti, ki je kakor dremajoča tigrica prežala v njenih žilah.

»Oh, Miss Helen, tako strašno vas je bilo videti, da sem bila prepričana, da morate biti ranjeni«, je rekla starka.

Helen je s čudnim pogledom strmela na odrgnine na svojih zapestjih, eno nogavico, ki ji je zlezla preko čevlja, raztrgano mesto na bluzi, ki je njeno ramo razgalil onečasujočim pogledom režečih se črnookih Mehikancev.

»Po telesu — nisem ranjena«, je šepnila.

Z Rojevega lica se je začela umikati bledica in njegove oči, ki so malo prej divje in vročično žarele, so bile spet mirne in prijazne.

»No, Miss Nell, še sreča, da se ni kaj hudega zgodilo... Če bi le hoteli že enkrat pomen in smisel te zgodbe jasno in razločno spoznati... Da ne bi več dopustili, da zasenčuje vaš ljubki pogled in ruši vaše vesele upel! Če bi vsaj enkrat dokončno spoznali, kaj je na tem divjem zapadu surovo in divje — in bi ga kljub temu iz vsega srca ljubili!«

Helen je samo napol razumela, kaj je hotel reči. Da, zapad je lep, a trd in neizprosno. Začela je spoznavati globji pomen ostrih poševnih brazd in zažganih senc v obrazih teh prijateljev, kot znake življenja, ki jih je vklesala gola, neizprosna resnica.

»Za božjo voljo, povejte nam vendar vse, kar se je zgodilo«, je silila Mrs. Cassova. Na to je Helen za-

prla oči in povedala kratko zgodbo, kako so jo pregnali iz lastne hiše.

»To smo mi vsi pričakovali«, je rekel Roy. »In lahko smo veseli, da vas imamo vsaj zdravo pri sebi. Beasley si je sedaj svoj položaj utrdil in jaz sem mnenja, da bi vas bili morali že veliko preje preseliti iz farme tukaj sem.

»Toda Roy, jaz ne morem dovoliti, da Beasley tam ostane«, je vzkliknila Helen.

»Miss Helen, predno postane Pine dovolj velik kraj, da bi priznaval pravico in zakone, boste vi imeli že sive lase na svoji mični glavici. Vi ne morete pregnati Beasleya samo s svojo pošteno in zakonito pravico. Al Auchincloss je bil trd gospodar. Napravil si je precej sovražnikov in med njimi nekatere, ki jih je pozabil pravočasno spraviti s sveta. Zlo navadno preživi svojega povzročitelja in vi morate trpeti radi Alovih grehov, čeprav Al ni bil nič slabši, kakor katerikoli mož, ki je kdaj v teh krajih prišel do blagostanja.«

»Kaj pa naj začnem? Ne maram položiti orožja; oropali so me. Mar mi ne more nihče pomagati? Mar naj brez moči sedim prekrizanih rok in gledam, kako ta mešanec, ta ropar... Oh, saj ni mogoče verjeti!«

»Mislim, da vam je treba samo nekaj dni potrpeti«, je rekel Roy mirno. »Končno bo še vse dobro.«

»Roy, vi ste si to kupčijo, kakor vi to imenujete, že davno v naprej predstavljali!« je opomnila Helen.

»Res, in doslej me še nobena slutnja ni varala.«

»Kaj se bo torej — čez nekaj dni zgodilo?«

Iz naših krajev

CELJE

Med ljudmi so tudi zverine. V vasi Veternek pri Kozjem je 30 letni posestniški sin Janez Moškon na zverinski način pobil z gorjačo neko gluhonemo ciganko, ki je prišla k hiši posestnice Katarine Strnadove prosit prenočišča. Pri tem delu mu je baže pomagal tudi 44 letni Jakob Resnik iz Veternika. Le kakšna je vzgoja ljudi na deželi in kdo jih vzgaja v tako zverinski posurovelosti?

TRBOVLJE

Občinski denar se razmetava, piše »Slovenec« in navaja, da je občina porabila 12.000 din za nadzorstvo otroške kolonije v Jurkloštru in ne vem koliko tisoč za prevoz občinskega bika. Te ugotovitve še daleč niso vse, kar bi bil moral »Slovenec« povedati svojim čitateljem. Občinski odposlanci so nadzirali otroško kolonijo v Jurkloštru z aeroplani in znašajo stroški najmanj desetkratno vsoto. Občinskega bika pa so peljali v Trbovlje kar v luksuzni limuzini, ki je sedaj na razpolago tudi za prevoz »Slovenčev« informatorja iz Trbovelj na opazovalnico v Studencu.

PRESERJE

Zaposlitev lesnega delavstva je sedaj precej dobra. Tvrška Kobi dela s polno paro ne samo na svoji žagi, ampak je vzela v najem še eno drugo žago. Dnevno odpošilja tvrška okrog tri vagone rezanega lesa v Italijo. — Tvrška Kobi je do lanskega septembra izvažala stole v Anglijo. Njena stolarna je bila zaposlena takorekoč samo za angleška naročila. Menda je tvrška odposlala vsak dan po en vagon stolon na Sušak, od koder so jih po morju tovorili v Anglijo. Stolarna tvrška, ki je bila ob Ljubljani pa se je med tem podrla, ker je Ljubljana izpodjedla breg. Tvrška pa bo stolarno postavila na novo in vse izgleda, da računa s ponovnim izvozom stolonov že v dogledni bodočnosti. — Lesno delavstvo bi bilo potrebno izdatnega zboljšanja plač. Sprično dobre konjunkturi bi bilo to tudi mogoče. Prav te dni smo čitali, da se plača pri nas vagon drv po din 2000, izvoznik pa dobi za drva v Italiji din 3.500. Kako je z zaslužkom pri rezanem lesu, si lahko mislimo. V naši bližini in daljini okolici je vprašanje zaslužka lesnih delavcev prav važno, ker je večina delavcev zaposlena v lesni industriji in od zaslužka tega delavstva zavisi socialni položaj velike večine prebivalstva našega okraja.

Prospekt za Mursko Soboto in Prekmurje. Tujskoprometna zveza »Putnik« v Mariboru je v sodelovanju s Tujskoprometnim društvom v Murski Soboti nedavno izdala lep turistično-propagandni prospekt za Mursko Soboto in Prekmurje. Slike v prospektu so zelo posrečeno izbrane in predstavljajo zanimive motive v Murske Sobotne in iz posameznih predelov Prekmurja. — To je prvi prospekt za našo Prekmurje, ki je bilo v turističnem pogledu do sedaj precej zapostavljeno. Zapostavljanje Prekmurja v turističnem pogledu je bilo prej pripisovati deloma tudi slabim prometnim zvezam s tem obmejnimi predelom Slovenije. Tozadevno pa so se sedaj razmere zelo poboljšale. Železniške zveze s Prekmurjem so dokaj ugodne; Murska Sobotna je z Mariborom zvezana z direktno avtobusno progo, ki pelje skozi interesantne predele Slovenskih gor. Nedavno je bil v bližini Slatine Radencev dograjen lep Petanjski most čez Muro, ki je Prekmurje v znatni meri približal ostali Sloveniji. Ceste v Prekmurju so razmeroma v zelo dobrem stanju. Turistični gostinski obrati v posameznih krajih Prekmurja sicer niso razkošni, so pa čedni, prijazni, imajo dobro oskrbo in pazljivo postrežbo, vse za skromne cene. Obisk Murske Sobotne in Prekmurja, prav posebno še romantičnega Goričkega Prekmurja je toplo priporočati v prvi vrsti za izlete, posebno za avtomobilske in avtobusne izlete.

Kam pa se peljemo v nedeljo?

Udobnosti nedeljskega potovanja. — Na naslov železniške uprave.

Nedelja je dan odih in ljudje kaj radi odhajajo iz mest na deželo, deželani pa v mesta, oboji pa na razne prireditve, brez katerih menda ni nobena nedelja v naši ljubi ožji domovini. Ljudje potujejo seveda največ z železnico, kajti avtobusni promet je pri nas še zelo slabo razvit in kar se tiče voznice, še zdaleka ne more konkurirati železnici. Železnica ima od velikega potniškega prometa ob sobotah in nedeljah velik dohodek, zato je seveda interesirana na tem, da se vozi čim več ljudi. Ljudem pa je po godu, ako morejo hitro in udobno potovati, da imajo od potovanja užitek, ne pa, da jih spravi v slabo voljo in povzroči kdo ve koliko neprilik.

Kako pa je pri nas z nedeljskim železniškim prometom, nam je povedal potnik, ki je zadnje nedeljo premeril dolgo pot iz Bohinja pa do Maribora v vlak.

Jutranji vlak, ki je pripeljal iz Ljubljane v Bohinjsko Bistrico je imel 45 minut zamude. Ker pa ta vlak v Bohinjski Bistrici obrne in vozi nazaj proti Ljubljani, je bil s tem zamujen odhod vlaka iz Bohinjske Bistrice za pol ure. Od Jesenice naprej pa se je začela zamuda večati. Ko je vlak srečno privozil do Otočca, so se vsuli nanj romarji, ki so prišli ta dan na Brezje na bojevniki mirovni tabor in k otvoritvi nove postaje na Otočah. Na mah so bili prenapolnjeni vsi vozovi. Romarji so zasedli tudi vse voze drugega razreda in ljudje so skoro dobesedno stali drug na drugem. Sprehodniki so na-

Zadnja pot Ivana Baznika. Pogreb pokojnega Ivana Baznika v Ljubljani se je vršil v torek ob 2. uri popoldan iz »Zel. doma«, Novi trg 2, na pokopališče. Pri pogrebu sta sodelovali Delavsko pevsko društvo »Cankar« in delavska godba »Zarja«, ki sta s svojimi prečiznimi izvajanjem na dostojen način počastili

Priporočljivo tudi za našo mestno upravo. V Zagrebu je bila nedavno tega seja imenovane občinskega sveta, v kateri je nek član občinskega sveta predlagal, da se reorganizira stavbeni urad, v katerega področje spada vzdrževanje cest in kanalizacija, in to na ta način, da bi se doseglo sodelovanje med tem uradom ter mestnimi podjetji: elektrarno, plinarjo in vodovod. To sodelovanje je potrebno iz razloga, da se ne bi v bodoče več dogajalo, kakor se dogaja sedaj, da najprej razkopava mestne ulice plinarja, ko je ona gotova prične kopati, če le mogoče na istem mestu, električna centrala in nazadnje, ko tudi ta zasuje jarke, pridejo ponovno razkopavat ceste delavci mestnega vodovoda. — Slično se dogaja tudi v našem mestu in smo o tem že večkrat pisali, tako da lahko rečemo, da bi tako sodelovanje med stavbenim uradom, plinarjo, elektriškim podjetjem in vodovodno upravo bilo potrebno tudi v Mariboru. Na ta način bi bilo treba tudi manj popravil na naših cestah, ki bi povrh vsega še lepše izgledale.

Tvrška Bat'a ni kupila hiše. Pred tedni so časopisi poročali, da je tvrška Bat'a kupila na Aleksandrovi cesti hišo ge. Fani Tomšič, ki je bila svoj čas last trgovca Šoštarica. Listi so tudi navajali kupnino v znesku 3,5 milijona dinarjev. Jeli se je tvrška pogajala s posestnico Tomšič za nakup hiše ali ne, nam ni znano, dejstvo pa je, da tvrška Bat'a hiše ni kupila, ampak je vzela le v najem nekaj trgovskih lokalov v pritličju in je vsled tega dosedanja lastnica ga. Tomšič Fani, posestnica na Vrhniki, dosedanjim najemnikom, trgovcem in obrtnikom odpovedala lokale za jesen. Nekaj lokalov je bilo te dni že tudi izpraznjenih in so začeli z zidarskimi preureditvami, da se bo mogla tvrška Bat'a, ki se doslej skupno z E. Fuchsom še pravda radi izselitve iz dosedanjih prostorov, z nastopom jeseni vseliti v hišo ge. Tomšič. Predmetno hišo je kupila ga. Tomšič leta 1932 od Mestne hranilnice za 2 milijona 400.000 dinarjev in je zanimivo, da ima v prvem nadstropju že par mesecev prazno stanovanje z 10. sobami, v katerem je bil poprej zdravnik dr. B. Najemnikov, ki bi plačeval mesečno najemnino din 2500 torej očitno mesto Maribor nima.

V Smetanovi ulici se je zadnja leta razresel kar lep drevored iz kanadskih platan. Škoda le, da tam pred Nekrepihovi hišami, kjer je ves dan pravi otroški živ-zav na ulici, tega ne znajo ceniti. Na mnogih drevesih je oplupljena z mladimi debel skorja in se pričinja sušiti, ali pa so debla globoko z noži obrezana ali pa veje polomljene. Mestno olepševalno društvo bi dobro napravilo, da bi drevesa, ki so zapisana poginu, izmenjala, okrog dreves v bližini Nekrepihovi hiš pa napravilo močne zaščitne plašče. Tudi starši nam vplivajo na otroke, naj ne poškodujejo javnih nasadov.

Truplo 5 letne deklice so v bližini mariborskega otoka potegnili iz Drave. Truplo je bilo že dalje časa v vodi in domnevajo, da gre najbrže za kakega otroka, ki je utonil, ali pa je bil izvršen zločin, verjetno v Nemčiji.

ganjali ljudi iz oddelkov drugega razreda, ker morajo tako ravnati po svojih predpisih, romarji pa so se ujedali nad sprevodniki, češ, zakaj pa nam železniška uprava ne da praznih voz na razpolago. Oboji so seveda imeli prav.

Lahko si mislimo, kako je to prijetno poslušati potniku, ki ima pred seboj dolgo vožnjo in v glavi vse druge misli, kot pa veselo poslušati takle špetir. V kregu in zabavljanju je šlo do Ljubljane. V Ljubljani pa je imel vlak že toliko zamude, da je bilo do odhoda brzovlaka proti Zagrebu in Mariboru samo še kakšne tri minute časa. Namesto ob 12.15 uri je vlak prispel okrog 13.07 uri. Obstal pa ni pred postajo, ker je tu čakal brzi vlak, ampak so potegnili dolgo garnituro precej daleč doli.

Sedaj je pričel drugi prizor: dirka potnikov, ki so hoteli dobiti brzi vlak proti Mariboru in Zagrebu. Večina je imela seveda veliko prtljage. Postrežki so navalili v voz, ko so se izkrcali romarji, pograbili kar se je pograbiti dalo in hajdi v teku kakšnih 100 metrov do brzega vlaka. Nekateri srečni so dosegli brzi vlak.

Toda tudi veselje tistih, ki so se vozili z brzovlakom ni ostalo neskaljeno. Naenkrat se najde potnik, ki z začudenjem ogleduje svojo prtljago. V žurbi je postrežek pograbil napaden kovček. Med maratonskim tekom iz osebne na brzi vlak je potnik pozabil približje pogledati prtljago in tako je sedel sedaj s tujo prtljago v vlak in pot proti jugu. Ko je bil

spomin pokojnika. Med udeleženci je bilo jako mnogo železničarjev. Kakor se je vršil pogreb ob neugodnem času, se je pogreba vendar udeležilo mnogo nad tisoč spremljevalcev, ki so pokojnika domala vsi spremljali na pokopališče in se tam poslovili od njega. Blag mu spomin!

MARIBOR

Tekstilno delavstvo na 14 dnevni plačani dopust je poslala Predionica i tkonica (poprej Doctor in drug), ker je nastopilo pomanjkanje surovin in je radi tega morala ustaviti obrat. To je vsekakor lepa gesta podjetja, ki jo je treba zabeležiti drugim za vzgled.

Po čem kupujejo naše gospodinjice na trgu? Mestni tržni urad objavlja cene na živilskem trgu in sicer stane kg: krompirja din 1—1,50, čebula din 3—5, česen din 6—10, glava zelja din 0,50—3, kg kislega zelja din 5; kumarce komad po 5 para do din 2, kg zelene paprike din 1, karfiola komad po din 1—10, ohrovt komad po din 0,50—2, hren kg din 7—9, buče komad po din 0,50—3, paradižniki kg din 3—6, koleraba kom. din 1, fižol v stročju kg din 2—4, grah v stročju (merica) din 1, grah luščen liter din 5—7,50, pesa kg din 1. — Sadje je letos zelo drago in stane kg: jabolk din 4—8, brusik din 8—16, sliv din 10—12, marelic din 20—24, breskev din 12—20, grozdja din 16—20, ringlo din 4—6, luščenih orehov din 24—28. — Fižol kg din 16. — Mlečni izdelki stanejo: liter smetane din 10—12,50, liter mleka din 2—2,50, surovo maslo kg din 28—32, čajno maslo kg din 34—40, kuhano maslo kg din 40, domači sir din 10—12 za kg, jajca komad po din 0,75—1. — Perutnina komad: kokoši din 22—35, piščanci (par) din 18—65, gosi din 40—45, race din 13—22, zajci (domači) din 8—40.

Sadje je letos drago, vendar pa se zdi, da prekupevalci ravno pri sadju ogromno zaslužijo, predvsem tisti, ki naročajo sadje iz južnih krajev. Marelice stanejo pri nas din 20—24 za kg, dočim so v Sarajevu prodajali to sadje pred sedmimi tedni po din 6 za kg in to kar po ulicah. Lahko si torej mislimo, koliko zaslužijo s sadjem tisti, ki ga naročajo v južnih krajih. Prevoz sam tudi ne stane toliko, da bi bile upravičene tako visoke cene. Mestno tržno nadzorstvo bi moralo nadzirati trgovino s sadjem in tistim, ki nakupujejo sadje v južnih krajih, pa ga potem prodajajo pri nas, stopiti na prste, ako bi ugotovilo nesorazmerje v cenah na jugu in v našem mestu.

Fatima. Listi obširno poročajo o nekem muslimanskem dekletu, ki je bilo pred 41 leti ugrabljeno v Mostarju od ondotnih katoličanov in je od tega časa izginilo brez sledu. Radi njene ugrabitve je tedaj završalo med islamskimi verniki v bivši Avstriji. Avstrijska policija se je trudila, da bi bila našla ugrabljeno dekle, vendar brez uspeha. Sedaj pa se je izginula sama javila svojim sorodnikom v Mostarju. Živi od l. 1920 v Ljubljani, je poročena in ima tudi že otroke, piše se pa Darinka Prijatelj. Seveda je katoličanka. Poročila nadej trdijo, da je bila Fatima po ugrabitvi odana v mariborski samostan šolskih sester, kjer da je preživela 8 let. Določili so, da naj postane nuna, za kar pa Fatima ni imela ne misla in ne veselja. — Ta poslednja trditev o bivanju Fatime v marib. samostanu se nam ne zdi prav verjetna, ker je vendar nemogoče, da bi bile nune zadrževale pri sebi otroke, ki je bil ugrabljen in ki ga je iskala policija. Tako postopanje tudi po tedaj veljavnem avstrijskem kazenskem zakonu ne bi bilo ostalo brez zelo hudih posledic za udeležence. Zato bo o tej stvari najbrž izšlo še kakšno poasnilo.

V nek zaščitni cementni steber na Glavnem trgu se je te dni zaletel tov. avto in ga podrl.

vstopil v brzovlak se je globoko oddahnil, vselej se udobne vožnje, ki bo sledila, sedaj pa taka smola. Kaj storiti? Hočeš nočeš, v Zidanem mostu je bilo treba izstopiti in počakati, ali se ne bo lastnik kovčega, ki je ostal v Ljubljani in zamudil brzovlak pripeljal čez eno uro z osebnim vlakom v Zidani most, kjer bosta lahko izmenjala kovčega. Smola je smola. — V osebnem vlaklu iz Ljubljane dotičnega potnika ni bilo in kaj je preostalo ubogemu trpinu kot da sede na vlak in hajd nazaj v Ljubljano, kjer bo skušal najti dotičnega potnika pri vhodu na peron, predno se bo vkrcal ali na večerni brzi vlak ali pa na večerni osebni vlak.

Ko je osebni vlak potegnil iz Zidanega mosta brez zamude, je vladalo veselje med potniki, da bodo vendarle pravočasno prispeli v Maribor, ker vožnja v vročini in z osebnim vlakom res ni prijetna. Vlak prisopiha v Celie in stoji. Nekaj časa so ljudje mirni in potrpežljivi, potem pa začno vendarle postajati nestrpni. Kaj pa je? Za nami vozi vlak s hmeljarji, kdo ve od kod. Na ta vlak se je vkrcalo, ali namenoma, ali po pomoči tudi nekaj potnikov, ki bi bili morali z rednim osebnim vlakom dalje in sedaj je treba čakati, da se pripeljejo za nami. Po enournem čakanju na celiski postaji se vendarle pripeljejo hmeljarji. Iz vlaka poskače par potnikov na naš vlak in potem, ko je padla zadnja ovira, hajdi proti Mariboru.

Železniška direkcija v Ljubljani bo na podlagi tega lahko pogodila, kje so napake v našem nedeljskem prometu.

Iz Česke

Židovski otroci izločeni iz čeških šol. — Vsled odloka Protektoratne vlade v prihodnjem šolskem letu ne smejo na Češkem več sprejemati židovskih učencev v češke šole, ne v javne in ne v zasebne. Židovski otroci, ki so doslej te šole obiskovali, bodo s prihodnjim šolskim letom izločeni.

Udeležbo pri podjetjih v Slovaški mora vsak lastnik kakršnihkoli deležev takoj prijaviti in sicer v treh izvodih tiskovin v nemškem jeziku pri češki Narodni banki. Kdor tega ne bo izvršil, bo kaznovan po tozadevnih predpisih. Javiti je treba višino in vrsto ter način udeležbe pri takih podjetjih na Slovaškem.

Nezaposleni morajo plačati najemnino. — Vsled posebne vladne odredbe velja za nezaposlene zaščita stanovanja. Doslej so bili nezaposleni zaščiteni tudi za najemnino, tako da jim je ni bilo treba plačati, oziroma je bilo plačilo odloženo do zopetne zaposlitve. Sedaj pa je vlada odredila, da takšni nezaposleni najemniki ne uživajo več zaščite tudi za najemnino, češ, da jim je bila povišana brezposelnostna podpora.

Million razglednic z motivi češkega umetnika, slikarja Karla Beneša, je bilo že izdanih na Češkem. Beneš je slikal te razglednice večinoma iz svojih domačih krajev in so se vsled tega njegove razglednice tako priljubile med širokimi sloji.

Enotne cenike je izdala Gospodarska skupina drobne trgovine in morajo biti ceniki razobešeni v izložbah in v lokalih.

Najuspešnejši film je sedaj na Češkem »To je bil češki muzikant«, ki prikazuje življenje češkega ljudskega skladatelja Kamocha in njegove godbe iz Kolina.

Poziv o prečitanih časopisih. Vsi listi v Protektoratu prinašajo sledeči debelo tiskan poziv: Ne skurite in ne zmečkajte odloženih in prečitanih časopisov, temveč jih oddajajte v zbiralnice papirja.

Nagrada za nabiranje borovnic. Uradni razglas javlja, da je treba letos doseči čim večji uspeh pri nabiranju borovnic. Pritegniti bo treba vsled tega tudi mladino v starosti od 7 do 14 let. Vlada je v to svrhu razpisala nagrado v skupnem znesku 13.000 kron, ki se bo razdelila med najboljše nabilralce.

Iz Slovaške

Odlikovanje slovaških občin. Novi slovaški notranji minister Šajno Mach, bivši poveljnik Hlinkovih gard, je izdal naredbu, da bodo posebej odlikovane one slovaške občine, ki se bodo do gotovega termina iznebile vseh židov. Takrat se bodo tam priredile velike narodne slavnosti. Slovaška vlada je že tudi zaprla vse gostilne, ki so last židov.

NAJNOVEJŠE VESTI

Električni tok še ne bo podražen, tako je sklenila seja zastopnikov elektraren v Beogradu.

Silos za shrambo 10.000 ton oljnih semen gradi tovarna olja v Novem Vrbasu.

800.000 francoskih beguncev se je doslej vrnilo na svoje domove. En milijon demobiliziranih vojakov pa ne sme iz nezasedene Francije v zasedeno Francijo.

O Churchillovem govoru pišejo ameriški listi, da je bil stvaren in da se vidi, da Anglija ve, kaj hoče ter da so Nemci v Angliji dobili nasprotnika, ki jim je dorasel.

Letalski boji nad Anglijo. Nemci poročajo, da so bila nemška letala dne 19. in 20. samo na izvidniških poletih nad Anglijo in da si angleška letala niso upala stopiti v boj. — Nemška letala so metala tudi bombe na letališča in na neko tovarno streliva v Cambridge. Sestrelili so 10 angleških, zgubili pa 3 lastne. — London poroča, da je bilo v ponedeljek sestreljenih 7 letal, v nedeljo pa še 24, torej skupno v nedeljo 152. — Eno letalo je padlo na Irskem na tla, šest letalcev se je ubilo.

Nemška letalska ofenziva na Anglijo je zadnje dva dni prenehala, pravijo v Angliji. Angleški lovci so v 14. dneh sestrelili 701 letalo, Angleži so zgubili 291 letal; vstevši afriško bojišče.

Italijanska letala so metala bombe na Malto. Neka italijanska podmornica v Atlantiku pa je potopila celo serijo angleških ladij. — Angleško poročilo iz Afrike pravi, da ni nič novega. Angleži so iz Somalije rešili vso armado in ves vojni materijal.

Belgijska vlada je odnesla v London 21.700 milijonov zlatih frankov, tako da ima belgijska narodna banka samo še 155.000 zlatih frankov.

Švedska bo dobavila iz Romunije 50.000 ton petroleja, ki ga bodo pa tja prepeljali v vozovih preko Nemčije.

Madžari in Romuni. Madžarski listi pišejo, da romunskih predlogov ne bo mogoče sprejeti, ker Romunija nudi samo nek ozepek pas obmejnega ozemlja širok 50 km. — Te dni so se vršili veliki manevri madžarske vojske.

Romuni in Bolgari. Sestavljena je komisija za izmenjavo prebivalstva po odstopu južnega dela Dobrudže.

Vojaška obveznost na Španskem bo trajala dve leti.

15.000 mož japonske vojske se je izkrcalo na otoku Hainan z vsem vojnim materijalom in se pripravljajo za napad na francosko Indokino. Pogajanja med francosko in japonsko vlado so v teku.

Japonci so bombardirali glavno kitajsko mesto Čunking v treh mesecih 38 krat. Kitajski sestreljali 68 letal in 461 japonskih pilotov je zgubilo življenje. Škode pa japonske bombe niso napravile.

Tročka je udaril po glavi s kladivom francoski komunist France Jaques. Tročki še ni umrl, je pa težko ranjen. Atomator je zaprt.

Več častnikov so aretirali v Mehiki, ker so kovali zaroto proti vladi.

Kako drag bo kruh?

Za prihodnje dni napovedujejo v Zagrebu sejo vlade, na kateri bodo morda reševali tudi vprašanje ukrepov proti draginji.

Med tem pa se širijo vesti, da je v Vojvodini pričela akcija za novo povišanje cen pšenice. Pšenica je še do pred par tedni stala din 230 za 100 kg, nato ji je ministrstvo za kme-

tištvo povišalo odkupno ceno na din 250 za 100 kg.

Vojvodinski veleposestniki pa so mnenja, da se mora cena pšenice dvigniti še bolj, ker raste cena zemlji. Zemljišče se mora obrestovati najmanj po 5 odst. Pri dosedanjih cenah zemljišč v Vojvodini računajo, da se mora prišteti pri vsakih 100 kg pšenice najmanj din 100 za obrestovanje zemljišča. Ker

pa povišane cene pšenice naravno povzročajo novo povišanje cene zemljiščem, se tudi pri nezmanjšanem 5 odstotnem obrestovanju zemljišča veča dodatek, ki ga na račun obrestovanja zemljiške rente pribijajo k ceni pšenice. In to pojde v nedogled, ako se tem špekulacijam z zemljo ne napravi konec.

Racioniranje mila, sladkorja in olja se nam obeta

»Jugoslovanski kurir«, ki je navadno dobro obveščen o vsem kar se pripravlja, piše, da bo racionirano olje, sladkor in milo. Menda bodo uvedene nakaznice.

Še nedavno tega so nam vsi mogoči listi zatrjevali, da je sladkorja v izobilju, sedaj pa prihajajo s predlogom o racioniranju potrošnje sladkorja. Zakaj neki? Kje je vzrok, ko je vendar znano, da lahko pridelamo dovolj sladkorne repe? Ako je sladkorja premalo, potem je temu vzrok početje sladkornih tovarn, ki so umetno, z zniževanjem cen sladkorni repi, omejevale leto za letom površino posevkov sladkorne repe. Sedaj se že par let govori o pomanjkanju sladkorja, vendar smo se pomanjkanju tega za ljudstvo važnega

hraniva doslej še nekako izognili, enkrat celo z grožnjo, da bomo uvozili 1000 vag. sladkorja iz inozemstva, nakar so tovarnarji vendarle prišli s skritimi zalogami na dan. Sedaj pa je politika omejevanja proizvodnje sladkorne repe vendarle rodila zaželjeni uspeh: racioniranje sladkorja.

Da bomo morali sedaj spriti pomanjkanja mesne hrane, trpeti tudi pomanjkanje sladkorja, je huda stvar, ki bi se je ne smelo sprejeti kot nekaj samo ob sebi umljivega. Zlasti ne pri nas, kjer je potrošnja sladkorja tako nizka kot ne zlepa v kakšni državi.

Za olje in milo je omejitev še deloma razumljiva, čeprav je to za

Zenačenje mezd tekstilnih delavcev v državi

Predlagajo hrvaški industriji.

Tekstilni industriji banovine Hrvatske so imeli te dni konferenco v Zagrebu. Konferenca se je udeležil predstojnik socialnopolitičnega oddelka dr. Rasuhin, ki je zahteval na konferenci, da industriji pismeno formulirajo svoje zahteve, kar je storil poseben odbor.

Zahteve so jako obširne. Med njimi je zahteva, da banska uprava izposluje, da se meze tekstilnega delavstva zenačijo za vso državo sorazmerno z mezdami na Hrvaškem, ker sicer hrvaška industrija ne more konkurirati z industrijo, ki ima nižje meze.

Tekstilni industriji dalje zahtevajo, da naj

znaša minimalna urna meza 4 din samo v Zagrebu, v ostalem podeželju pa 3,50 din, češ, da se delavstvo na podeželju rekrutira iz kmetiškega prebivalstva, ki strokovno ni tako sposobno, ker nima predizobrazbe, kakor delavstvo v velikih tovarnah po mestih.

Industriji zahtevajo tudi, da se odgodi plačilo zaostankov.

Spomenica je bila izročena dr. Rasuhinu v sredo dne 14. t. m.

Hrvaški industriji tekstilne stroke vodijo s tem borbo proti »previsokim« minimalnim mezdami v hrvaški pokrajini.

Oblastna konferenca Z. P. N. J. za Slovenijo

Zahteve privatnih nameščencev

V nedeljo, dne 18. avgusta t. l. se je vršila v Celju oblastna konferenca Z. P. N. J. za Slovenijo, kateri so prisostvovali zastopniki vseh podružnic ter zastopnika centralne uprave, predsednik Pfeifer in zastopnik Strojne komisije tov. Niko Bricelj.

Konferenco je otvoril in vodil tov. Petek, kateri je podal poročilo o dosedanjem delu, o gospodarskem in socialnem položaju nameščencev v Sloveniji, o reorganizaciji podzveze, o socialnih ustanovah itd.

O njegovem poročilu se je razvila obširna in resna razprava, v katero so posegli tovariši: Novak in Domiter (Maribor), Cokan in Konhajzler (Celje), Novak (Kranj), Koželj (Ptuj), Bricelj (Ljubljana), Pfeifer (Zagreb) in drugi, ki so podčrtavali izvajanja referenta in se z njimi strinjali.

Soglasno je bila sprejeta resolucija, v kateri se ugotavlja predvsem, da so cene življenjskim potrebščinam v zadnjih mesecih narasle — po uradni ugotovitvi — za najmanj 30 odst., med tem ko se plače nameščencem na splošno niso zvišale, razen v posameznih slučajih.

Nadalje se v resoluciji ugotavlja, da je svoboda združevanja, zborovanja in tiska vedno bolj omejena, tako, da nameščenci nimajo prave možnosti za obrambo svojih interesov.

Obenem se ugotavlja, da nameščenci nimajo svojih izvoljenih zastopnikov v socialnem zavarovanju, Delavski zbornici, Borzi dela itd.

Radi navedenih dejstev je konferenca pooblastila odbor oblastne podzveze, da potom zborovanj, tiska in intervencij pri oblastnih organiziranih akcijah, da se prepreči vsako neopravičeno naraščanje cen življenjskim potrebščinam ter da se vse kršilce, kakor tudi one, ki življenjske potrebščine v svrhu špekulacije skrivajo, strogo kaznuje; da se omeji izvoz življenjskih potrebščin, dokler ni zagotovljena zadostna količina živila za domačo potrebo ter da se vsem privatnim in trgovskim nameščencem takoj zvišajo plače vsaj za toliko, kolikor so se povišale cene življenjskim potrebščinam; da se banska naredba, ki določa minimalne plače za privatne in trgovske nameščence novelizira tako, da se določene minimalne plače po din 1000, oziroma din 900 povišajo za toliko, kolikor so se povišale cene živila ter da se uvede stroga kontrola,

da se ta naredba od strani delodajalcev ne bo kršila.

Nadalje se zahteva omejitev števila vajencev v trgovini, da se sprejema samo one, ki imajo malo maturo ter da se za vajence določi plača, katera naj v zadnjem letu učenja doseže vsaj 75 odst. minimalne plače nameščencev določene z bansko naredbo.

V socialno - političnem oziru se zahteva popolna svoboda združevanja, zborovanja, tiska (za obrambo pridobljenih pravic) in tudi stavke; svobodne volitve za Okrožne urade, Delavske zbornice, Borze dela ter v Pokojninski zavod, v katerem je več tisoč novih članov trgovskih nameščencev, strojnikov in zobotehnikov brez svojih izvoljenih zastopnikov. Zahteva se znižanje čakalne dobe za pridobitev starostne rente od 70 na 60 in za ženske na 55 let starosti.

Nadalje se zahteva boljše preskrbo za brezposelne ter omejitev zaposlitve upokojenecv ter zaposlitve nepotrebnih inozemcev itd.

Nadalje je bilo sklenjeno, da bi sedež oblastne podzveze Maribor, ter da naj strokovno glasilu »Privatni Nameščencec« izhaja vsak mesec redno in da naj odbor oblastne podzveze ustanovi gospodarsko zadrugo za privatne nameščence.

Vsi sklepi so bili soglasno sprejeti.

Tatvina milijonskih dragocenosti. »Corriere della Sera« javlja, da so knežini Torloniji iz Rima v času njenega bivanja v Dolomiti na zagoneten način zginili v hotelu na Karelskem jezeru nakiti vredni 600.000 lir, to je okrog 1.800.000 din. Policija stvar brezuspešno preiskuje.

Opera v Abesiniji. Iz Rima poročajo, da bo že v septembru otvorjena v glavnem mestu Abesinije Addis Abebi novo zgrajena opera, v kateri bo nastopila z gostovanjem milanska opera Scala, nadalje opera iz Rima in iz Neapelja. Zgradba opere je opremljena z vsemi modernimi pridobitvami gledališke tehnike in ima prostora za 2500 obiskovalcev.

Umori v Zedinjenih državah Severne Amerike. Število umorov v tej državi je enaindvajsetkrat večje kot v Angliji in Walesu, osemnajstkrat večje kot v Nemčiji (tu so šteti samo uradno potrjeni umori zasebnikov) ter šestindevetkrat večje kot v Švici.

Kaj mora vedeti vsak bralec časopisja?

Pod zgornjim naslovom prinaša švicarski dnevnik »Volksstimme« zanimiv članek, od koder posnemamo:

»Danes tudi švicarsko časopisje marsičesa ne sme več prinašati in dobiva od cenzurnih organov navodila, kaj je dovoljeno in kaj ne. Iz tega sledi, da se naše stališče v odločilnih evropskih vprašanjih ni spremenilo, pač pa je bralec čisto prisiljen si sam ustvariti potreben komentar.

Dalje je pa treba poudariti, da danes evropskemu časnika primanjkuje poročevalni viri. Skoro v vseh državah je poročevalna služba monopolizirana, to pomeni: vsaka država izdaja le uradno ali pa vsaj od države kontrolirano poročila. Poklic svobodnega časnika skoraj izginja in le večje ameriške agencije vzdržujejo v posameznih evropskih prestolnicah lastne dopisnike, ki pa so od tamošnjih vlad nadzirani.

Sicer pa poročevanje nikoli ni bilo popolnoma verodostojno. Celó v letih po svetovni vojni, ko je večina evropskih držav imela demokratično obliko vladavine, časniška poročila čisto niso bila točna, ampak so bila tendenčna in so služila pogosto interesom gotove kliše. Vendar pa nudi le prava demokracija tiskovno svobodo in tako časopisju možnost verodostojnega poročanja.

»V demokraciji je narod suveren, ker mu po zastopnikih pripada oblast. Suveren narod ni istoveten z večino; narod predstavlja večina in manjšina obenem. Če večini pripada pravo, da napoveduje, ima manjšina pravico, da ostane v opoziciji. Pravica opozicije je prav tako sveta in neoskrunljiva kot pravica večine; opozicija je organ narodne suverenosti in je državi prav tako potrebna kot vlada.«

Guglielmo Ferrero.

Napak bi bilo misliti, da se danes, ko so v Evropi poročila monopolizirana, nič drugega ne dogaja, kakor to, kar širijo poročevalne agencije. Danes se zdi, kot da bi v Evropi ne bilo drugega kot vojna. Temu pa ni tako: nič ne stoji mirno. Družabni in duševni razvoj gresta svojo pot dalje, življenje teče in tudi najbolj trdne oblike se mu ne morejo zoperstavljati.

3118 vojni let napram 290 letom miru. Neki znani romunski zgodovinar je na podlagi raziskovanj prišel do ugotovitve, da so od leta 1469 pred našim štetjem in do danes narodi živeli 290 let v miru in 3118 let v znamenju vojne. V tem času je bilo sklenjenih nič manj kot osem tisoč mirovnih dogovorov pod klavzulo »večnosti«, ki pa so bili prekršeni v povprečni šestmesečni dobi. V dobi 2500 let je bilo nič manj kot 902 vojni in 1665 državljanskih vojni. Dvajseto stoletje prekaša z ozirom na »vojni indeks« osemkrat ostala stoletja. Glede vojujočih držav je na prvem mestu Španija, ki je bila 67 odst. vseh let svoje zgodovine v vojni z ostalimi deželami sveta, nato slede Anglija z 56 odst., Francija s 50 odst., Rusija s 46 odst., Italija s 36 odst. in Nemčija z 28 odst. Žrtve zmagovalcev znašajo povprečno 10 odst., premagancev pa 40 odst. z ozirom na velikost vojske. V svetovni vojni je bilo 8 milijonov žrtev, torej eden mrtev na 8 živih, z ozirom na 65 milijonov vojakov, ki so se borili v svetovni vojni.

Letno 20.000 samomorov v Zedinjenih državah. V teku desetih let se je število samomorov povišalo za 50 odst. Zelo visoko število samomorilcev je med šolsko mladino, med temi pri dečkih trikrat višje kot pri deklicah.

Delavski pravni svetovalec

Ponovne orožne vaje (Hrastnik)

Vprašanje: Tukajšnje podjetje izplačuje delavcem le za prve orožne vaje mezdo do štirih tednov, dočim za vsake nadaljnje orožne vaje le za en teden. Mezdo plača le za one dni, ko je podjetje obratovalo in bi sicer vpoklicanec dejansko delal. Ali postopa podjetje pravilno?

Odgovor? Obrtni zakon določa, da ima službojemalec pravico do denarnih prejemkov za čas orožnih vaj najdalje do štirih tednov, če je njegovo službeno razmerje trajalo neprekinjeno eno leto pred nastopom na orožne vaje. Službeno razmerje traja tudi v času opravljanja orožnih vaj. Če službojemalec po orožnih vajah nadaljuje pri istem podjetju z delom, je smatrati, da službeno razmerje ni prekinjeno. To zlasti potrjuje tudi zadnja uredba o službenem razmerju vojaških vpoklicancev, ki jo je pred dnevi izdal ministrski svet. Zato pripada vpoklicancu na orožne vaje, čim je njegovo službeno razmerje trajalo že eno leto neprekinjeno pri istem podjetju, mezda do štirih tednov za vsake orožne vaje. Delavec mora dobiti za čas orožnih vaj vsaj tisto mezdo, kakor jo je imel pred odhodom na orožne vaje. Če je podjetje pozneje delovni

Dolgovi za umrlim podnajemnikom (Maribor)

Vprašanje: Moj umrlí podnajemnik je zapustil vse svoje premoženje meni. Zato sem mu moral oskrbeti pogreb in paziti na njegov grob. Umrl je lansko jesen. Sedaj se je javila njegova prejšnja gospodinja, ki zahteva od mene din 300, češ, da ji je pokojni najemnik dolgoval din 150 za hrano, din 150 pa da je plačala za Pogrebno društvo. Ali ji moram jaz to plačati?

Odgovor: Upniki lahko zahtevajo svoje terjatve napram umrlim bodisi od zapuščine, ali nato od dedičev. Dediči so dolžni poravnati resnične dolgeve za umrlim in sicer do višine dedščine, če so se priglasili pogojno za dediča in ne glede na višino dedščine, če so se prijavili k dedščini nepogojno. V tem slučaju jamčijo za dolgeve pokojnega tudi s svojim premoženjem. Dolgeve je seveda treba dokazati. Po tem se torej ravnaite. Če pa Vam je pokojni podnajemnik izročil svoje reči v last že pred smrtjo, potem tega niste podedovali in niste dediči. V tem slučaju tudi ne jamčite za nobene dolgeve pokojnega.

DOVOLJ BLAGA

z lepimi vzorci
se dobi poceni v

Trpinovem bazarju

Maribor, Vetrinška ulica 15

ŠE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Kopalke, nogavice, pletenine, bluze, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). Volna, preja za strojna ročna dela. Kombineže, modrčke, srajce svile in flor nogavice itd. Obleke, platno, odeje, predpasnike, rute. Blago, perilo za ženske, moške, otroke. Šivilske potrebščine, galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26
(Poleg tržnice — Vodnikov trg).

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najceneje pri naših inserentih!

Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru
Sodna ulica šte. 20

Izvršuje vsa v grafično stroko spadajoča dela najceneje in najhitreje.

59 62 66 72 78 84 90
Gotove dežve obleke (Dlrdl obleke)
Magdalenska oblačilnica
A. Kumerščak, Maribor (Palaca dr. Sedaj)
Valvazorjeva — Dvořakova ulica — (amer Frankopanova ul.)
Ženska krila: 49, 59, 72, 85. Ženske bluze: 29, 32, 37, 49 65.

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18. se priporoča cenj. občinstvu

za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

Priporoča se
ŠPECERIJSKA TRGOVINA
Delavski dom I. L. I. O. L.
Maribor, Frankopanova ulica 1.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja Adol Jelen v Mariboru. Tiska Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.